

„Bytí“ a metafyzika

Heidegger vymezuje metafyziku (in: *Co je metafyzika?* str. 8/9) jako dotazování na jsoucí jakožto jsoucí, zatížené zapomněním na bytí, takže se nedotazuje na bytí jakožto bytí. Proti této formulaci mám jen formální námitku, že její eventuelní platnost či neplatnost záleží na interpretaci toho, jak budeme chápat „jsoucí jakožto jsoucí“, a zejména jak budeme chápat „bytí“ ve vztahu k onomu „jsoucím“ (takže jinými slovy, jak budeme chápat „jest“ a „býti“). Pro mé potřeby bude plně dostačující, když otázku „bytí jakožto bytí“ prostě necháme stranou a omezíme se na otázku „bytí jsoucího“ resp. „bytí jsoucna“. Pokud necháme minulosti ono nikdy náležitě nezdůvodněné vysoké ocenování neměnnosti a vezmeme vážně, že každé jsoucno má nějaký začátek, průběh a konec, tedy že je událostí, a pokud se soustředíme na tzv. pravá jsoucna, charakterizovaná tím, že to nejsme my (jako pozorovatelé a posuzovatelé), kdo rozhoduje o tom, co je počátek a co je konec, ale že to je u nich už rozhodnuto zásluhou vnitřní sjednocenosti pravého jsoucna, které už není pouhou hromadou, nýbrž celkem, pak je vcelku nasnadě základní rozlišení jsoucnosti jsoucna na straně jedné od bytí jsoucna na straně druhé. Pokud jsoucno „jest“ ve smyslu trvání, můžeme mluvit o jeho „bytí“, které je časově koextenzivní s jeho trváním. Pokud máme na mysli „jest“ ve smyslu okamžité aktuální přítomnosti, můžeme mluvit o jeho „jsoucnosti“. Z toho vyplývá, že událostné dění, jímž je každé pravé jsoucno, představuje pro vnějšího pozorovatele sérii okamžitých jsoucností, které přichází v určitém pořádku jedna po druhé po celou dobu bytí jsoucna. Důležité je však opustit starou představu lineární souslednosti těchto jsoucností. Jejich vzájemná provázanost je ve skutečnosti mnohem komplikovanější, protože po vnitřní (nepředmětné) stránce se každá jsoucnost, jeví se zvnějška jako omezeně ‚momentální‘ (ovšemže nikoli jako bodová), vztahuje k celku jsoucna jakožto události. A protože tento ‚vztah‘ není jen abstraktní dodatečnou konstrukcí pozorovatele, nýbrž čímsi „skutečným“ (byť nikoli „reálným“), tudíž v průběhu událostného dění jsoucna jakožto celku rovněž se „dějícím“, v čase se (byť nepředmětně) odehrávajícím, musíme přistoupit ještě k dalšímu rozlišení : každá jsoucnost je po vnější stránce časově ‚umístěna‘ (nemáme jiné slovo pro ‚topos‘ v čase) v sérii s ostatními jsoucnostmi, po vnitřní stránce (tedy „ve skutečnosti“) se ve svých nepředmětných vztazích „děje“ také po celou dobu trvání (bytí) jsoucna jakožto události vcelku. Metafyzické myšlení tedy můžeme charakterizovat nejen jako myšlení, které zapomnělo na bytí jsoucna (tedy na to, každé jsoucno se děje jakožto bytí, nikoli jako série jsoucností), nýbrž jako příznačně redukcionistické odříznutí významné, dokonce nejvýznamnější složky událostného dění, totiž nepředmětných vazeb jednotlivých jsoucností k celku dějícího se jsoucna, čili – jak to můžeme nazvat – metodicky nezdůvodněné, ba základně pochybné redukování každé jsoucnosti na pouhou „jestotu“. Takovému metafyzickému myšlení ovšem potom nezbyvá nic jiného než uměle konstruovat „intencionální objekt“ (spolu s příslušným pojmem) s cílem myšlenkového uchopení celku (eo ispo ovšem vlastně pseudo-celku) příslušného jsoucna, jemuž ovšem „ve skutečnosti“ opravdu nic neodpovídá, neboť to, co eventuelně opravdu v průběhu jsoucna jakožto události zůstává beze změny, má jen funkci materiálu, z něhož je událost ustavena, ale nemá žádnou relevanci pro to, čím toto jsoucno-událost vskutku „jest“.

(Praha, 031120-1.)